

**ФОРМУВАННЯ
РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ
В УКРАЇНІ**

Випуск 40

Частина 2

2018

*Друкується за ухвалою Вченої Ради
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 46/2 від 28.02.2018 р.)*

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого
засобу масової інформації
Серія КВ № 14600-3571Р від 29.10.2008 р.*

Внесено в перелік наукових фахових видань України від 09.03.2016 № 241
Формування ринкової економіки в Україні. 2018. Випуск 40. Ч. 2. 228 с.
Formation of Market Economy in Ukraine. 2018. Issue 40. Pt. 2. 228 p.

Науковий збірник містить статті провідних вчених та здобувачів наукових ступенів, що присвячені вирішенню актуальних фінансово-економічних проблем розвитку економіки України.

Scientific collection contains the articles of leading scientists and bread-winners of scientific degrees, that are devoted to the decision of actual financial and economic problems of development in Ukrainian economy.

Редакційна колегія

проф., д-р екон. наук *С. М. Панчишин* (відп. ред)
доц., канд. екон. наук *Р. В. Михайлишин*
доц., канд. екон. наук *В. Б. Буняк* (відп. секр.)
проф., д-р екон. наук *О. З. Ватаманюк*
проф., д-р екон. наук *Д. В. Ванькович*
проф., д-р екон. наук *У. В. Владичин*
проф., д-р екон. наук *Н. Б. Демчишак*
доц., д-р екон. наук *Я. Б. Дропа*
проф., д-р екон. наук *Л. С. Гринів*
проф., д-р екон. наук *В. М. Вовк*
проф., канд. екон. наук *І. В. Грабинська*
проф., д-р екон. наук *О. М. Ковалюк*
проф., д-р екон. наук *М. І. Крупка*
проф., д-р екон. наук *М. І. Кульчицький*
проф., д-р екон. наук *О. М. Підхомний*
проф., д-р екон. наук *В. І. Приймак*
проф., канд. екон. наук *В. Й. Плиса*

проф., д-р екон. наук *Є. Й. Майовець*
проф., канд. екон. наук *С. О. Матковський*
проф., д-р екон. наук *І. Р. Михасюк*
проф., д-р екон. наук *С. К. Реверчук*
проф., д-р екон. наук *А. Г. Хоронжій*
проф., канд. екон. наук *В. В. Яцура*
проф., канд. екон. наук *П. І. Островерх*
проф., д-р соціол. наук *Ю. Ф. Пачковський*
проф., канд. екон. наук *Я. С. Піцур*
проф., д-р екон. наук *О. С. Сенишин*
доц., д-р екон. наук *І. Г. Скоморович*
проф., д-р екон. наук *О. В. Стефанишин*
проф., д-р екон. наук *С. М. Лобозинська*
проф., д-р екон. наук *Б. В. Кульчицький*
проф., д-р екон. наук *О. О. Кундицький*
проф., д-р екон. наук *З. В. Юринець*
проф., д-р екон. наук *Т. В. Яворська*

Professor S. Panchyshyn – Editor-in-Chief,

Assistant professor V. Bunyak – Managing Editor

Відповідальний за випуск проф., д-р екон. наук – М. І. Крупка

Адреса редколегії:

Львівський національний університет
імені Івана Франка
пр.Свободи, 18, Львів-8, 79008
тел.: +380(32) 239-44-90

Editorial office address:

Ivan Franko National University of Lviv
Svobody av., 18, Lviv-8, 79008
tel.: +380(32) 239-44-90

Відповідальний за випуск *М. Крупка*

Комп'ютерне верстання *М. Петик*

Текст надруковано в авторській редакції

АДРЕСА ВИДАВЦЯ І ВИГОТОВЛЮВАЧА:

Львівський національний університет
імені Івана Франка.
вул. Університетська ,1, 79000, Львів, Україна
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої
справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої
продукції . Серія ДК № 3059 від 13.12.2007 р.

Формат 60x84/8

Ум. друк. арк. ...

Тираж 100 прим. Зам. ...

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2018

**FORMATION OF MARKET ECONOMY
IN UKRAINE**   **ФОРМУВАННЯ
РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ
В УКРАЇНІ**

ISSUE 40   ВИПУСК 40

PART 2   *ЧАСТИНА 2*

Scientific journal   Збірник наукових праць
Published since 1995   *Виходить з 1995 р.*

Ivan Franko National
University of Lviv

Львівський національний
університет імені Івана Франка

УДК 336.14:352

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В. Письменний

Тернопільський національний економічний університет

Розглянуто особливості функціонування місцевих бюджетів в Україні в умовах фінансової децентралізації. Встановлено невідповідність між обсягами доходів місцевих бюджетів і реальними потребами на фінансування видатків, малу питому вагу власних доходів місцевих бюджетів, на які місцева влада має вплив у їх формуванні, залежність органів влади на місцях від центру в ухваленні бюджетних рішень та їх високе політичне лобіювання.

Виявлено неефективність розподілу деяких загальнодержавних податків між бюджетами різних рівнів, а також запропоновано їх зараховувати до бюджетів, зважаючи не на базу оподаткування, а локацію отримання платниками податків суспільних благ і послуг. Обґрунтовано доцільність впровадження так званих „власних” податків із ініціативи місцевої влади й визначено критерії, які необхідно враховувати в підсистемі місцевого оподаткування.

Проаналізовано показники фінансової децентралізації доходів, фінансової децентралізації видатків, а також їх узагальнюючий показник. Встановлено, що їх використання щонайліпше підходить для оцінки бюджетної самодостатності як спроможності місцевої влади сформувати таку ресурсну базу, яка забезпечить легітимність, повноту, стабільність і достатність надходження для фінансування бюджетних видатків.

Ключові слова: фінансова децентралізація; місцеві бюджети; доходи і видатки бюджету; показники фінансової децентралізації.

Питання фінансової децентралізації були актуальними на різних етапах українського державотворення, хоча практична діяльність так і не сприяла їх вирішенню. Навпаки, відчувалася стагнація та брак конструктиву в розумінні концептуальних засад реформи фінансового забезпечення місцевого самоврядування і територіальної організації влади. Хоча останнім часом уряд відніс розвиток місцевих бюджетів до одних з пріоритетних напрямів державної політики, насправді їм не приділяли належне значення. Зважаючи на багатолітній досвід становлення, територіальні громади й досі перебувають у пошуку оптимальної симетрії між обсягами доходів місцевих бюджетів і потребами у фінансуванні видатків.

Стан наповнення місцевих бюджетів, як і фінансування видатків місцевої влади на виконання функцій та завдань у межах власної компетенції й реалізації делегованих центральною владою повноважень, до певної міри є складний. Аналіз статистичних даних підтверджує, що найбільша питома вага належить надходженням від загальнодержавних податків, які фактично не пов'язані з власною діяльністю місцевої влади, а частка місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів є малозначимою для місцевого розвитку. Натомість фінансова децентралізація, яка з прагматичної сторони передбачає розподіл повноважень між центром та регіонами, потребує вливання додаткових коштів.

Не дивлячись на те, що в законодавстві України розширено перелік джерел, звідки органи влади на місцях черпають необхідні їм кошти, їх є недостатньо. Сподівання на отримання фінансової підтримки із центру тільки зміцнює дисонанс організації бюджетних відносин. Держава не зацікавлена у фінансово сильному і незалежному місцевому самоврядуванні, так як, забезпечуючи більше половини доходів у вигляді міжбюджетних трансфертів, легше впливати на прийняття політичних рішень. Насправді, фінансова децентралізація мала би сприяти

забезпеченню місцевого населення суспільними благами й послугами, що досягається шляхом ретельного узгодження та співвідношення бюджетних доходів і видатків.

Проблеми фінансової децентралізації в Україні досліджували В. Дем'янишин [1], В. Зайчикова [2], О. Кириленко [3], В. Кравченко [4], А. Крисоватий [5], С. Слухай [6], В. Федосов [7], С. Юрій [8] й інші. Їхні праці є вагомим здобутком, що вивчають теоретико-методологічні основи мобілізації і витрачання бюджетних коштів в умовах розширення й зміцнення прав місцевого самоврядування. Разом з тим, суспільно-політичні виклики потребують побудови такої системи місцевих бюджетів, за якої органи влади на місцях будуть володіти і самостійно розпоряджатися достатніми ресурсами, а не надіятися на фінансову підтримку з державного бюджету.

Метою статті є вивчення особливостей функціонування місцевих бюджетів в Україні в умовах фінансової децентралізації, а також обґрунтування підходів до формування місцевою владою ресурсної бази, що забезпечить легітимність, повноту, стабільність і достатність надходження для фінансування бюджетних видатків.

Перш ніж розглянути питання фінансової децентралізації, звернемо увагу на зміст цього явища в умовах сьогодення. Він зводиться до делегування частини компетенцій, відповідальності та фінансових ресурсів від центральних органів на користь місцевої влади, а з-поміж політичної та адміністративної децентралізації характеризує розширення ролі цих органів як інституту публічної влади в організації бюджетних відносин на місцевому рівні. Інші твердження стосовно фінансової децентралізації полягають у зміцненні прав місцевої влади при одночасному звуженні центру, передачі ресурсів на виконання делегованих повноважень і їх спрямування на видатки розвитку.

Її реалізація на практиці передбачає збільшення повноважень органів влади на місцях у бюджетній сфері та сфері міжбюджетних відносин. До тепер ці органи могли: самостійно розробляти, затверджувати і виконувати відповідні бюджети; встановлювати в межах затвердженого переліку місцеві податки та збори, визначати розміри їх ставок і базу оподаткування; здійснювати місцеві запозичення й отримувати позики місцевим бюджетам; володіти, користуватися та розпоряджатися об'єктами права комунальної власності, в тому числі виконувати усі майнові операції, передавати їх у постійне або тимчасове користування, здавати в оренду, продавати або купувати, використовувати як заставу.

Рис. 1. Ознаки фінансової децентралізації та її сучасний стан в Україні

На рис. 1 окреслено головні проблеми, які спотворюють розвиток фінансової децентралізації в Україні. По-перше, через невідповідність між обсягами доходів місцевих бюджетів і реальними потребами у фінансуванні витратків (це явище, крім делегування частини компетенції та відповідальності, мало би передбачати надання ресурсів від центральних органів місцевої влади). По-друге, незважаючи на законодавчо встановлений перелік власних доходів місцевих бюджетів і право визначення напрямів витрачання, їх питома вага є незначною, а місцева влада позбавлена реального впливу на формування. По-третє, у зв'язку з надмірною залежністю органів влади на місцях від центру в ухваленні бюджетних рішень та їх високе політичне лобіювання.

Стан місцевих бюджетів є домінантом справжнього самоврядування – оплотом демократії [8, с. 7], хоча практика їх функціонування в Україні свідчить про залежність від податкового механізму формування доходів (табл. 1). При тому, що різноманіття податків з неоднорідною базою оподаткування призвело до організації складного механізму їх справляння й невмотивованого зростання адміністративних витрат. Збільшення обсягу податкових надходжень (за 2007-2016 рр. показники податку на доходи фізичних осіб і податку на прибуток підприємств зросли удвічі) не сприяло володінню місцевою владою достатніми ресурсами для виконання покладених на них функцій та завдань.

Таблиця 1

Обсяг і структура доходів місцевих бюджетів України за 2007–2016 рр.

Доходи	2007 р.	2009 р.	2011 р.	2013 р.	2015 р.	2016 р.	Сер. знач.
Податкові надходження млрд. грн. %	44,6 _{min} 41,7	59,2 44,0 _{max}	73,1 40,2	91,2 41,3	98,2 33,4 _{min}	146,9 _{max} 40,1	85,5 40,1
Неподаткові надходження млрд. грн. %	6,4 _{min} 6,0	7,8 5,8	10,9 6,0	12,1 5,5 _{min}	20,5 6,8 _{max}	21,8 _{max} 5,9	1,3 6,0
Доходи від операцій з капіталом млрд. грн. %	4,6 _{max} 4,3 _{max}	2,6 1,9	1,8 1,0	1,4 _{min} 0,6	1,6 0,6	1,4 0,4 _{min}	2,2 1,5
Цільові фонди млрд. грн. %	2,7 _{max} 2,5 _{max}	1,5 1,1	0,8 0,5	0,5 0,2	0,4 _{min} 0,1	0,5 0,1 _{min}	1,0 0,8
Офіційні трансферти млрд. грн. %	48,7 _{min} 45,5 _{min}	63,5 47,2	94,9 52,3	115,8 52,4	174,0 59,1 _{max}	195,4 _{max} 53,5	115,4 51,7

Джерело: побудовано автором на основі [9].

Якщо раніше 75 % податку на доходи фізичних осіб надходило до доходів бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим й обласного значення, 2 % – бюджету Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів, бюджетів міст районного значення, сіл, селищ та їх об'єднань, то сьогодні районні бюджети отримали 35 %, бюджети об'єднаних територіальних громад – 60 %, по інших бюджетах – відбулося зменшення нормативів розподілу цього податку. Так само тільки 10 % податку на прибуток підприємств, зареєстрованих на території областей та м. Києва, надходять до доходів загального фонду, а податок на прибуток підприємств комунальної власності повністю зараховується до місцевих бюджетів.

Неефективність розподілу податку на доходи фізичних осіб між бюджетами різних рівнів можна обґрунтувати такими причинами. Платники податків сплачують його за місцем роботи на підприємстві, а можуть перебувати на певній території тимчасово. Відтак громади, де мешкають працівники цього підприємства, не отримують його надходження, проте змушені нести витрати,

пов'язані з розв'язанням соціально-побутових проблем. Тому економічно виправданим є те, що сплату податку на доходи фізичних осіб необхідно пов'язати з місцем проживання громадян. Він й надалі буде виконувати роль макроекономічного стабілізатора та мікроекономічного регулятора, що впливатиме на господарську діяльність і доходи населення.

Аналогічний підхід можна застосувати до податку на прибуток підприємств, але його розподіл робити між доходами місцевих бюджетів та цільовими фондами, утвореними місцевими радами. Це дасть змогу сконцентрувати великий ресурсний потенціал на місцях, за рахунок чого збільшиться бюджетна самодостатність і появиться фінансова основа для розвитку територій. Розглядаючи податки на доходи та прибуток, необхідно звернути увагу на їх вплив на фінансове забезпечення місцевого самоврядування з іншої сторони. Мова йде про встановлення системи фінансового вирівнювання із урахуванням, крім їх надходжень, ще й кількості населення й індексу податкоспроможності.

Загалом же, в 2016 р. питома вага податкових надходжень у доходах місцевих бюджетів становила понад 40 %, а основним джерелом їх наповнення був уже згадуваний податок на доходи фізичних осіб (близько 20 % в загальному обсязі доходів та 50 % у податкових надходженнях місцевих бюджетів). Інші складові податкового механізму формування доходів були малозначимими. Вказані цифри підтвердили незадовільний стан фінансового забезпечення місцевого самоврядування, що породжує загальну неспроможність територій. У той же час місцеві податки і збори (із усього переліку мова йде про єдиний та земельний податки) зросли до понад 10 % в загальному обсязі доходів й близько 30% у податкових надходженнях місцевих бюджетів.

Зазвичай місцева влада може вибирати місцеві податки і збори з переліку, визначеному в чинному законодавстві. Але з кінця 1990-их рр. в наукових колах точилася дискусія стосовно надання територіальним громадам компетенції самостійно впроваджувати податки залежно від тих чи інших умов певної території [3, с. 242-243; 4, с. 175-176; 10, с. 40]. У контексті фінансової децентралізації – це ідеальний варіант організації податкових відносин на місцях. Хоча противники цієї ідеї стверджували, що така ініціатива буде розвивати сепаратизм в податковій сфері. Адже, ухвалюючи рішення про побудову структури підсистеми місцевого оподаткування, органи влади будуть керуватися головним чином політичними вигодами, а не інтересами громади.

Ствердні або заперечні рішення про необхідність впровадження так званих „власних” податків із ініціативи місцевої влади мають опиратися на результати оцінки критеріїв, що зазвичай повинні розцінюватися як бажані ознаки для будь-якого місцевого податку і збору. На нашу думку, оптимальна симетрія їх побудови аж ніяк не повинна бути одноваріантною та деструктивною, а відкривати можливості для поєднання різних форм і методів оподаткування залежно від прийнятних для місцевого самоврядування принципів фіскальної достатності, економічної ефективності, соціальної справедливості, адміністративної простоти, стабільності та гнучкості оподаткування.

Аргументи на користь розширення права податкової ініціативи зводяться до наступного. По-перше, оскільки діяльність місцевої влади пов'язана зі значними видатками на забезпечення суспільного добробуту, важливою умовою їх фінансування є отримання доходів у вигляді надходжень від додаткових податків. По-друге, їх справляння не має впливати на соціальну поведінку населення, переміщення бази оподаткування із одних адміністративно-територіальних одиниць до інших. По-третє, для забезпечення відповідності між обсягом надходжень податків і видатками місцевих бюджетів ці органи мають відповідним чином корегувати розміри податкових ставок, переглядати перелік податкових пільг тощо.

Аналіз витрачання коштів місцевих бюджетів України за 2007-2016 рр. свідчить, що найбільшу питому вагу в їх загальній структурі займали видатки на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення (табл. 2). Упродовж багатьох років вони мали тенденцію до зростання, що можна побачити з показників фінансової децентралізації видатків, розрахунок яких подано нижче. Але соціальні видатки місцевих бюджетів не забезпечували реальних потреб населення. Їх щорічне збільшення є звичним явищем, продиктованим радше політикою уряду „латання бюджетних дірок”, оскільки темпи інфляційних процесів перевищують обсяги фінансування соціального розвитку територій.

Таблиця 2

Обсяг і структура видатків місцевих бюджетів України за 2007–2016 рр.

Видатки	2007 р.	2009 р.	2011 р.	2013 р.	2015 р.	2016 р.	Сер. знач.
Загальнодержавні функції млн. грн. %	7,4 _{min} 7,6 _{max}	8,3 6,5	9,9 5,5	11,6 5,3	14,5 5,2	16,2 _{max} 4,7 _{min}	11,3 5,8
Громадський порядок, безпека та судова влада млн. грн. %	0,1 _{min} 0,1	0,2 0,1	0,2 0,1	0,2 0,1	0,3 0,1	0,4 _{max} 0,1	0,2 0,1
Економічна діяльність млн. грн. %	10,8 11,2 _{max}	6,5 _{min} 5,1	12,4 6,9	9,5 4,3 _{min}	19,1 6,9	34,8 _{max} 10,0	15,5 7,4
Охорона навколишнього природного середовища млн. грн. %	0,4 _{min} 0,4	0,7 0,6 _{max}	0,8 0,5	1,0 0,5	1,5 0,5	1,5 _{max} 0,4 _{min}	1,0 0,5
Житлово-комунальне господарство млн. грн. %	5,2 _{min} 5,4	7,2 5,7 _{max}	8,4 4,7	7,6 3,5 _{min}	15,7 5,7	17,5 _{max} 5,1	10,3 5,0
Охорона здоров'я млн. грн. %	20,4 _{min} 21,1	29,0 22,8 _{max}	38,7 21,7	48,7 22,3	59,6 21,5	63,0 _{max} 18,2 _{min}	43,2 21,3
Духовний та фізичний розвиток млн. грн. %	3,7 _{min} 3,8	5,1 4,0 _{max}	6,9 3,9	8,5 3,9	9,6 3,5	11,9 _{max} 3,4 _{min}	7,6 3,8
Освіта млн. грн. %	29,2 _{min} 30,3	42,8 33,7	59,0 33,1	74,6 34,2 _{max}	84,0 30,3	94,6 _{max} 27,3 _{min}	64,0 31,5
Соціальний захист і соціальне забезпечення млн. грн. %	19,3 20,0 _{min}	27,3 21,4	41,9 23,5	56,5 25,9	72,6 26,2	106,4 _{max} 30,7 _{max}	54,0 24,6

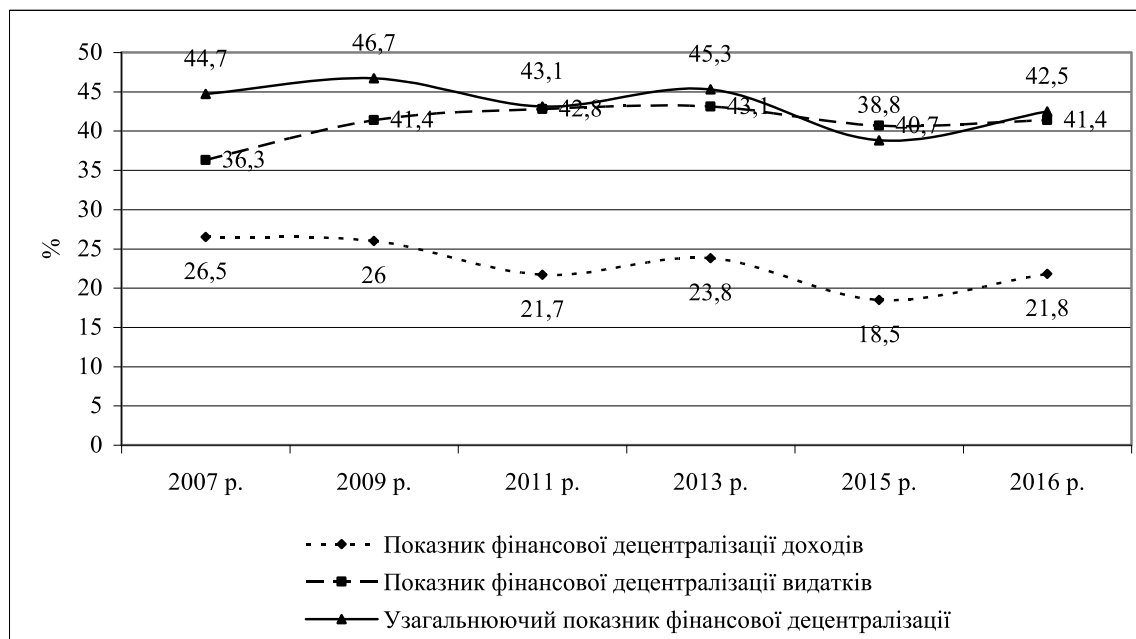
Джерело: побудовано автором на основі [9].

На відміну від соціальних видатків, асигнування на економічну діяльність у досліджуваній період скоротилися як в абсолютних, так і у відносних розмірах. Аналіз їх структури в розрізі видів бюджетів дає змогу констатувати перевищення показників у понад три рази в державному бюджеті над місцевими бюджетами. Таку тенденцію можна пояснити відголосом командно-адміністративної системи витрачання коштів, яка традиційно нівелювала роль місцевих бюджетів у фінансуванні народного господарства. Фінансові ресурси, що виділялися із цих бюджетів на економіку регіонів, були мізерними, а подекуди майже невідчутними для структурної модернізації таких галузей як сільське господарство, транспорт, промисловість та будівництво.

Для економічного обґрунтування рівня децентралізації в наукових колах використовуються показники фінансової децентралізації доходів (питома вага доходів місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів у доходах зведеного бюджету), фінансової децентралізації видатків (питома вага видатків місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів у видатках зведеного бюджету), а також їх узагальнюючий показник [11, с. 326] (рис. 2). У контексті предмету дослідження вони щонайліпше підходять для визначення бюджетної самодостатності як

спроможності місцевої влади сформувати таку ресурсну базу, яка забезпечила б легітимність, повноту, стабільність і достатність надходження.

Рис. 2. Показники фінансової децентралізації в Україні за 2007-2016 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [9].

Високе значення показника фінансової децентралізації доходів характерне для 2007 р., найменше було в 2015 р. З їх тенденцією до зниження доходи місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів зросли майже втричі, а доходи зведеного бюджету – у 3,5 рази. Через призму фінансової децентралізації урядом було впроваджено нові нормативи зарахування податку на доходи фізичних осіб, забезпечено зарахування частини податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки й екологічного податку до місцевих бюджетів, передано з державного бюджету плату за надання окремих адміністративних послуг та державного мита. Але ці заходи тільки декларативно підвищили самодостатність місцевих бюджетів.

Нестача фінансових ресурсів виводять на перший план питання міжбюджетних трансфертів. Виходячи із загального розуміння цього поняття, ними називають кошти, які у безоплатному і безповоротному порядку передаються із одного бюджету до іншого (у більшості випадків з державного бюджету місцевим, рідше – в реверсному порядку). Їх ціль зводиться до злагодження невідповідності між обсягами бюджетних коштів того чи іншого рівня влади й повноваженнями, які на нього покладаються. Тут доречним буде твердження: чим більше коштів мобілізуються до місцевих бюджетів за їх рахунок, тим меншою компетенцією та відповідальністю буде наділена місцева влада.

Велика питома вага міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів узвичаїлася в практиці України. Якщо до 2010 р. вона не перевищувала 50 %, то пікового значення (близько 60 %) досягнула у 2015 р. Такий вплив ставить місцеву владу в залежність від центру, держава його виправдовує зацікавленістю у фінансуванні деяких видатків і здійсненні контролю за ними. Для забезпечення самодостатності місцевих бюджетів “передозування” фінансової підтримки надто небезпечно за своїми економічними та політичними наслідками. Якраз розвивати необхідно власні доходи, здатні перетворити територіальні громади з дотаційних на суб’єкти, які зможуть забезпечити суспільний добробут.

Вивчення особливостей функціонування місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації дало змогу зробити такі висновки:

1) Посилення акцентів на фінансовій децентралізації може стати одним з важелів переформатування місцевих бюджетів на основі принципів Європейської хартії місцевого самоврядування. Але в першу чергу місцевій владі потрібно закласти достатню та стабільну дохідну базу для виконання повноважень. Сподівання на отримання фінансової підтримки із центру для “латання бюджетних дірок” тільки зміцнює дисонанс організації бюджетних відносин на місцевому рівні. Держава не зацікавлена у фінансово сильному і незалежному місцевому самоврядуванні, так як, забезпечуючи більше половини доходів у вигляді міжбюджетних трансфертів, легше впливати на прийняття політичних рішень.

2) Сучасний стан місцевих бюджетів в Україні виглядає деформовано через невідповідність між обсягами доходів та реальними потребами у фінансуванні видатків, залежність місцевої влади від фінансових вливань з державного бюджетів й перевищення темпів зростання міжбюджетних трансфертів над іншими доходами, незначну питому вагу власних доходів місцевих бюджетів, на які місцева влада має вплив у їх формуванні, залежність органів влади на місцях від центру в ухваленні бюджетних рішень та їх політичне лобювання. Фінансова децентралізація повинна передбачати, крім делегування частини компетенції та відповідальності, ще й передання відповідних ресурсів від центральних органів на користь місцевої влади.

3) Головним аргументом, на який необхідно звернути увагу у вирішенні питання фінансової децентралізації в її сучасному вигляді, є забезпечення місцевої влади достатніми ресурсами. Але проблема цього явища полягає в тому, що за умови чітко визначених в нормативно-правовому полі дохідних джерел, ці органи не спроможні фінансово забезпечити необхідні видатки за рахунок тих надходжень, які збираються на місцях. Актуальним у цьому сенсі буду пропозиції стосовно впровадження так званих „власних” податків із ініціативи місцевої влади, а також зарахування до відповідних бюджетів загальнодержавних податків, база оподаткування яких пов’язана з місцям отримання суспільних благ і послуг.

Список використаної літератури

1. Дем’янишин В. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України: моногр. / В. Дем’янишин. – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – 496 с.
2. Зайчикова В. Місцеві фінанси України та європейських країн: моногр. / В. Зайчикова. – К.: НДФІ, 2007. – 299 с.
3. Кириленко О. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика): моногр. / О. Кириленко. – К.: НІОС, 2000. – 384 с.
4. Кравченко В. Місцеві фінанси України: навч. посіб. / В. Кравченко. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 1999. – 487 с.
5. Сучасна парадигма фіскальної політики України в умовах формування суспільства сталого розвитку: моногр. / за наук. ред. д.е.н., проф. А. Крисоватого. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 459 с.
6. Слухай С. Міжбюджетні трансферти у постсоціалістичних країнах: від теорії до реалій: моногр. / С. Слухай. – К.: АртЕк, 2002. – 279 с.
7. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: моногр. / за наук. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2002. – 387 с.
8. Юрій С. Фінансова парадигма місцевого самоврядування / С. Юрій // Світ фінансів. – 2004. – Вип. 1. – С. 6–14.
9. Звіти про виконання місцевих бюджетів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.
10. Василик О. Удосконалення податкової системи України / О. Василик, К. Павлюк // Фінанси України. – 1997. – № 10. – С. 37–42.
11. Сало Т. Децентралізація фінансової системи: стан та оцінка рівня в Україні / Т. Сало // Ефективність державного управління. – 2013. – Вип. 35. – С. 324–330..

Стаття надійшла до редколегії 18.01.2018

Прийнята до друку 01.02.2018

ЗМІСТ

<i>Мартиненков В.</i> КОНЦЕПЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ)	3
<i>Микуляк О., Жук Ю., Чеботар О.</i> ДО ПИТАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У ФІНАНСОВОМУ УПРАВЛІННІ ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ	9
<i>Мищук Н.</i> ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД СПІВРОБІТНИЦТВА ОСВІТИ, НАУКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА	15
<i>Мойсеєнко І., Кук Є.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ УПРАВЛІННЯ НА ОСНОВІ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	23
<i>Мрочко М., Андрущак Є., Колодій Я.</i> ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ	31
<i>Овчар О., Демчишак Н.</i> КРАУДФАНДИНГ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ ВІДКРИТОСТІ ЕКОНОМІКИ: ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ	37
<i>Пайтра Н.</i> РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	44
<i>Паславська Р., Демчук Б.</i> ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ ЄС ТА В УКРАЇНІ	49
<i>Петик М., Кузик Т.</i> ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ	56
<i>Пилип'юк Я.</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ТА ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ)	62
<i>Письменний В.</i> МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	72
<i>Pidkhotnyy O., Zamaslo O.</i> CONCEPTUALIZATION OF DISINFORMATION AND CONFIDENCE IN ECONOMIC RESEARCH	80
<i>Pidchosa L.</i> INTERNATIONAL EXPERIENCE OF RESTRUCTURING BUDGET SYSTEM AND PROSPECTS OF ITS IMPLEMENTATION IN UKRAINE	86
<i>Піхоцький А.</i> СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	94
<i>Плиса В., Плиса З.</i> СИСТЕМА СУСПІЛЬНОГО НАГЛЯДУ ЗА АУДИТОРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ТА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	103
<i>Полякова О.</i> МОДЕЛЬ ОЦІНКИ СТАДІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	115

<i>Приймак І.</i> ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	124
<i>Рубаха М., Стрілецька Н.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БІЗНЕС-СТРУКТУР В УКРАЇНІ	132
<i>Рудик О.</i> СТРАТЕГІЯ АНТИКРИЗОВОГО ПЕРСОНАЛУ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	140
<i>Салаєв К.</i> ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА: ДОСВІД ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ	146
<i>Ситницький М.</i> ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНОЇ КООПЕРАЦІЇ ВАРШАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ТА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА	151
<i>Стасюк О., Стахів І.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОГО ПРОЦЕСУ У СФЕРІ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ	159
<i>Стахів І.</i> ПІДХОДИ ЩОДО СИСТЕМАТИЗАЦІЇ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ	164
<i>Струк Н.</i> ІНТЕГРАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ДІЛОВОГО ПАРТНЕРСТВА ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ПОКУПЦЯМИ	169
<i>Терешко О., Яструбецька Л., Демиденко І.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	179
<i>Тесля С., Ільків Р.</i> СТАРТАПИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	187
<i>Ткачик Л., Конопкіна І., Пелех М.</i> ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	192
<i>Цікало Є.</i> КОНЦЕПЦІЯ ПАРАМЕТРИЗАЦІЇ ПРОЦЕДУР ПРИЙНЯТТЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ РІШЕНЬ В ІНТЕГРОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ	198
<i>Щадило У.</i> АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЮ СИСТЕМОЮ В УКРАЇНІ	204
<i>Юрків Р.</i> ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	210
<i>Яструбецька Л.</i> ТІНЬОВА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАГРОЗА ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ	217